

De economische betekenis van mantelzorg

Guus Schrijvers, opvolger van prof.dr. J.C.M. Hattinga
Verschure en auteur van het boek *Zorginnovatie
volgens het Cappuccinomodel*

Beschrijving van het begrip mantelzorg

Guus Schrijvers

- Mantelzorg = Meer dan gebruikelijke zorg die een naaste verleent aan een persoon met beperkingen in het dagelijkse functioneren

Waarom doen naasten dat?

- Betekenisvol bezig zijn
- Onvoorwaardelijke liefde
- Wederzijdse liefde
- Omdat dat zo hoort
- Vanwege financiële prikkels

Afbeelding 8.2 Zelfmanagementtaken van chronisch zieken in 2008

Medische behandeling		Omgaan met zorgverleners	
Taak	%	Taak	%
Totaal	95	Totaal	78
Medicijnen nemen volgens voorschrift	86	Gesprekken aangaan	72
Klachten monitoren	76	Op bezoek gaan	69
Zelfzorghandelingen uitvoeren	48	Informatie begrijpen	51
Oefeningen doen	38	Hulp invoeren indien nodig	36
Gezondheid monitoren	34		
Hulpmiddelen gebruiken	23		
Omgaan met de gevolgen		Leefstijlaanpassingen	
Taak	%	Taak	%
Totaal	79	Totaal	86
Omgaan met pijn	62	Voldoende bewegen	74
Omgaan met beperkte energie	57	Een dieet volgen	56
Omgaan met emoties en stress	46	Niet roken en geen alcohol	47
Omgaan met een onzekere toekomst	39	Ongezonde gewoontes opgeven	27
Omgaan met beperktere mogelijkheden voor participatie	36		

Mantelzorg betreft:

Guus Schrijvers

- Medische behandeling
- Omgaan met zorgverleners
- Omgaan met de gevolgen van de beperking
- Leefstijlaanpassingen

Mantelzorgers hebben drie rollen:

- Naaste zijn
- Zorgverlener zijn
- Zijn zelf patiënt

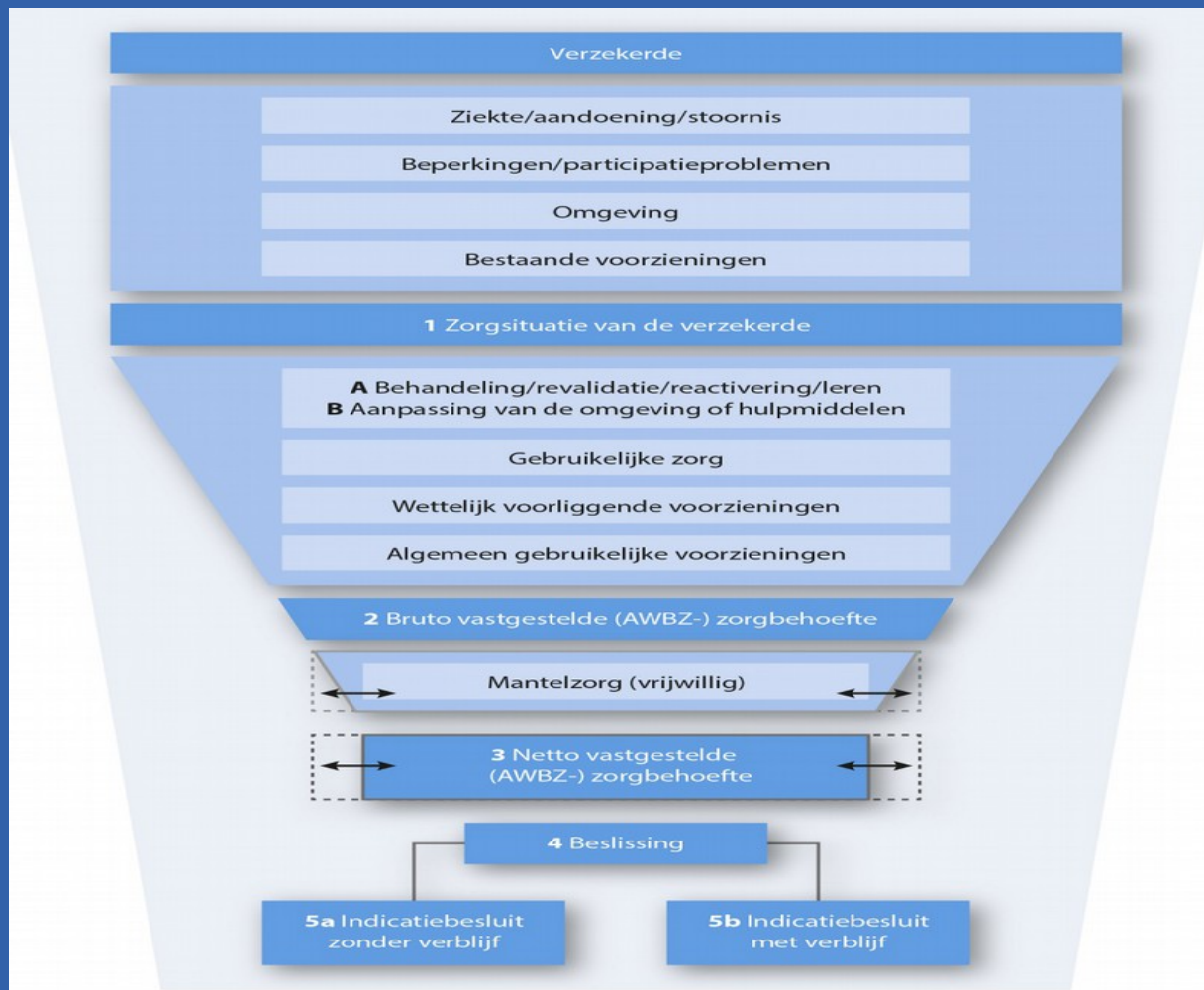

Mantelzorg in de wetgeving

Guus Schrijvers

- Ouderenzorg in Nederland vooral collectief betaald
- Persoonsgebonden Budget is verguisd en geprezen.
- PGB liever invullen via trekkingsrechten.
- Het zorgleefplan in de Wet langdurige zorg

Afbeelding 9.4. Het filter voor toegang tot de AWBZ.

Bron: CIZ-indicatiewijzer, toelichting op de beleidsregels Indicatiestelling AWBZ 2013, zoals vastgesteld door het ministerie van vws, versie 6.0, januari 2013.

Beleefd aanbevolen:

Guus Schrijvers

GUUS SCHRIJVERS

ZORGINNOVATIE
VOLGENS HET
CAPPUCCINOMODEL

VOOR HETZELFDE GELD EEN BETERE GEZONDHEIDSZORG

Thoeris

info@guusschrijvers.nl

www.guusschrijvers.nl

Afbeelding 9.2 Aantal mantelzorgers van 18 jaar en ouder in Nederland, naar duur en intensiteit, in 2001 en 2008 (in aantal x 1000)

	2001	2008
Totaal	3.700	3.500
Meer dan 8 uur per week	1.050	1.400
Meer dan 3 maanden	2.050	2.300
Meer dan 8 uur per week en/of meer dan 3 maanden	2.400	2.600
Meer dan 8 uur per week en meer dan 3 maanden	750	1.100

Afbeelding 9.2. Aantal mantelzorgers van 18 jaar en ouder in Nederland naar duur en intensiteit in 2001 en 2008 (x 1.000)
Bron: A. de Boer en M. de Klerk, Informele zorg in Nederland. Een literatuurstudie naar mantelzorg en vrijwilligerswerk in de zorg, Sociaal en Cultureel Planbureau, Den Haag 2013.

Mantelzorgers in Groningen (1)

Guus Schrijvers

- Het aantal éénpersoonshuishoudens stijgt

	Groningen	Nederland
1-persoons huishoudens	43%	37 %
MP-Huishoudens zonder kinderen	29%	29 %
MP-Huishouden met kinderen	28%	34 %
Gemiddelde grootte van huishouden in personen	2,1	2,2

Mantelzorgers in Groningen (2)

Guus Schrijvers

Mantelzorgers in 2013?	Groningen	Nederland
Wel mantelzorgers	19%	20%
Meer dan 8 uur p.w. of meer dan 3 maanden	8%	
Meer dan 8 uur p.w. en meer dan 3 maanden	11%	

Afbeelding 9.1 (Gezonde) levensverwachting in jaren in 2010 op de leeftijd van 65 jaar

	man	vrouw
Levensverwachting bij 65 jaar	18,0	21,2
Waarvan in goede geestelijke gezondheid	16,2	17,7
Waarvan zonder lichamelijke beperkingen	13,1	12,9
Waarvan jaren met ervaren goede gezondheid	11,3	11,1
Waarvan zonder chronische aandoeningen	4,9	4,1

Bron: Bonneux e.a., 'Gezonde en actieve levensverwachting', in: N. van Nimwegen & C. van Praag (red), Bevolkingsvraagstukken in Nederland anno 2012. Actief ouder worden in Nederland, KNAW, Amsterdam, 2012..

Vraag aan het provinciebestuur van Groningen

Guus Schrijvers

- Wilt u de behoefte en het aanbod van mantelzorg via scenario's in kaart brengen?
  1. Demografisch scenario
  2. Trendscenario
  3. Bestuurlijk scenario
- .

Mantelzorgers in Groningen (3)

Guus Schrijvers

- De gemiddelde leeftijd van mantelzorgers neemt 2001-2013
- Mantelzorg wordt vooral verleend aan familie (89%)
- Vooral emotionele steun (65%)
- Huishoudelijke hulp (58%)
- Materiële steun (55%)
- Zorg coördineren (31%)
- Persoonlijke verzorging (26%, vooral door huisgenoten)
- 20% één mantelzorger
- 40% ook andere mantelzorgers
- 40% ook beroepskrachten

Van de mantelzorgers in Groningen heeft ...

Guus Schrijvers

- 31% te weinig vrije tijd
- 17% Minder sociale contacten
- 15% slechtere eigen gezondheid
- 5% financiële problemen

Van de mantelzorgers in Groningen...

Guus Schrijvers

- Redt 58% zich prima
- Weet 22% waar zij terecht kunnen met vragen en problemen
- Kan 14% een beroep doen op anderen
- Weet 8% hoe de gemeente wil ondersteunen
- Wil 7% met iemand van de gemeente praten
- Kan 4% even vrij zijn
- Krijgt 21% een financiële vergoeding via compliment, PGB of op een andere manier

Met dank aan het Sociaal Planbureau Groningen (Lucienne van Eijk)

Er zijn vijf typen mantelzorgers te onderscheiden

Guus Schrijvers

1. Kan het fysiek en emotioneel goed aan
2. Heeft behoefte aan ondersteuning en maakt zich zorgen over de toekomst
3. Ervaart zware fysieke belasting
4. Ervaart dat burens en familie niet begrijpen hoe zwaar het is
5. Is uitgeput en nauwelijks instaat tot mantelzorg

Met dank aan Henk Kraijo, promovendus UMC Utrecht

Er zijn vier soorten ouderen:

- 46% is pro-actief
- 28% wenst zorg
- 10% wacht af en neemt geen initiatief
- 16% is machteloos
- 60% anticipeert pas als men hulp nodig heeft

Bron: Doekhie K.D. et al., Ouderen van de toekomst. Verschillen in de wensen en mogelijkheden voor wonen, welzijn en zorg, een overzichtsstudie, Nivel, Utrecht, 2014.

Wat is verder bekend over mantelzorg?

Guus Schrijvers

- Veel mensen zijn bereid voor een bekende uit de buurt af en toe de boodschappen doen
- Een kleinere groep wil ouders ondersteunen
- Meer mensen willen mantelzorg bieden dan ontvangen
- Een minderheid wil dat mensen meer voor elkaar zorgen
- De meerderheid vindt dit een taak van de overheid
- Aantal WMO aanvragen loopt terug van 496.000 in 2008 naar 390000 in 2011 vanwege de keukentafelgesprekken

Bron: Boer A de & M de Klerk, Informele zorg in Nederland, Een literatuurstudie naar mantelzorg en vrijwilligerswerk in de zorg, SCP, 2013

Economische theorieën over mantelzorg

Guus Schrijvers

- Door financiële druk mantelzorg bevorderen
- Een korting op de premie van de Wet Langdurige zorg indien met mantelzorg is
- Een uur mantelzorg kost 12,50 euro.
- Mantelzorg concurreert met werk
- Afwentelen op professionele zorg

Met dank aan: Van den Berg B et al., Een integrale economische benadering van gepaste mantelzorg, ESB, Dossier gepaste zorg 2012. http://www.economie.nl/sites/default/files/editie_pdfs

[/075-080_ESB_4644S_berg__tcm445-636305.pdf](#).

Hoe krijgt Nederland meer mantelzorgers?

Guus Schrijvers

- Eigen kracht conferenties
- Zorgleefplan in de Wet Langdurige Zorg
- Een eigen burgerlijke status voor mantelzorgers
- Formuleer rechten van de mantelzorgers
- Mantelzorgers worden betaald als ZZP'ers
- Geef mantelzorgers een onkostenvergoeding, scholing en af en toe een cadeautje
- Meer respijtzorg
- Bespreek de volhoudtijd en vraag wanneer men het langer kan volhouden
- Bespreek bij indicatiestelling altijd de inbreng van de mantelzorgers

En nu mijn promovendus Henk Kraijo over volhoudtijd

Guus Schrijvers

Mijn thema en advies is:

Het toepassen van volhoudtijd als instrument voor kwaliteit van leven van mantelzorgers en mensen met dementie en voor het realiseren van kostenbesparing door verhogen keteneffectiviteit

Biedt perspectief op voorkomen van:

- Overbelasting van mantelzorgers
- Crisisopnamen in verpleeghuizen

Vier opdrachten aan de werkgroepen

Guus Schrijvers

Ontwerp een experiment in de provincie Groningen:

1. Om de volhoudtijd van mantelzorgers te verlengen
2. Om meer mantelzorgers in te schakelen per patiënt
3. Met een eenvoudige onkostenvergoeding per mantelzorger
4. Met het inzetten van een I-pad om mantelzorgers op afstand vaker in te schakelen
5. Met een zorgleefplan waarin mantelzorg wordt meegenomen

Dank voor uw aandacht

Guus Schrijvers

Contact?

- mail@guusschrijvers.nl
- www.guusschrijvers.nl

